

Semmelweis napi beszéd – Dr. Tamás László

Semmelweis, egy pest-budai patikus fia, ebben a házban született 199 évvel ezelőtt. 1837-ben megy Bécsbe, hogy az ottani egyetemen jogot tanuljon. Kis idő múlva változtat és a jog helyett a bécsi egyetemi kórházban a neves klinikus, Skoda professzor előadásait kezdi hallgatni. Itt sajátítja el azt a kutatói szellemet, ami megfigyelésből, intuícióból és a részletek tanulmányozásának finomságából tevődik össze. 1844 tavaszán kapja meg orvosi diplomáját. Azonnal állást keres a Törvényszéki Orvostani Intézetben. Jelentkezését elutasítják, de látogathatja a sebészeti osztályt, ahol először találkozik az egész életét kitöltő problémával: abban az időben a műtéti beavatkozások több mint felét csupasz kézzel és a sterilitás feltételeinek mellőzésével végezték, ami - a fertőzések következtében - a páciens halálához vezetett. Miközben ezen halálesetek végtelen sorozata foglalkoztatja, folytatja orvosi gyakorlatát, majd briliáns vizsgáját követően sebész szakorvossá nevezik ki. Hamarosan a szülészetet választja. A bécsi kórházban két szülészeti osztály működött. A két osztály hasonlóan működött, és páciensi körük is megegyezett mind társadalmi osztály, mind iskolázottság tekintetében. Egy különbség azonban mégis volt: az egyik osztályon orvostanhallgatók kezelték a szülönőket, a másikon a bábaképzősök töltötték tanulóidejüket. Semmelweis az orvostanhallgatók osztályára kerül. Azonnal feltűnik neki, hogy a gyermekági láz fellépésének kockázata az ő osztályán sokkal gyakoribb, mint a másik osztályon. Ráadásul ezt a várandós nők is tudták, ezért gyakran úgy döntöttek, hogy gyermeküket az utcán hozzák világra, mivel paradox módon itt nagyobb biztonságban voltak, mint az osztályon. Alighogy Semmelweis tanársegédként munkába lép, máris előáll néhány olyan megfigyeléssel, amelyek még ma is meglepnek kristályos pontosságukkal és kérlelhetetlen logikájukkal. Megállapítja, hogy többen halnak meg az orvostanhallgatóknál és a különbség hatalmas: tíz az egyhez. Döntés születik: a két osztályt ellátó orvostanhallgatókat és a bábaképzősöket kicserélik. A statisztikai arányok azonnal megfordulnak. „A halál a diákok nyomában jár” – jegyzi fel Semmelweis. Ma már tudjuk, miért. A szülésznők soha nem léptek be a boncterembe, míg az orvostanhallgatók itt végezték a boncolásokat. Emellett a fiatal bábaképzősök jobban ügyeltek a tisztaságra: kezet mostak a szülönők vizsgálatát, ellátását megelőzően. Megállapítja azt is, hogy a fertőzések menete nincs összefüggésben az évszakokkal. Kezd bizonyossá válni, hogy a gyermekági láz oka saját klinikájukon keresendő. Főnökével gyűlölik egymást, hónapok óta nem is beszélnek. 1847 májusában Semmelweis elhatározza, hogy nem asszisztál tovább a gyilkosságokhoz. Meggyőződése, hogy a gyermekági láz nem járványos betegség, hanem fertőzés, ami láthatatlan hullarészecskék közvetítésével terjed. Mosdótálat helyeztet el az osztály bejáratánál. Elrendeli az orvostanhallgatóknak a klórmészoldattal történő alapos kézmosást a szülönők vizsgálata előtt, a halálozási arány meredeken 1 százalékra esik vissza. Egy reggel Semmelweis, főnökét Klein professzort szólítja fel kézmosásra, aki ezt megtagadja. Ellentétük miatt a professzor nem újítja meg beosztottja szerződését, annak lejártakor. Semmelweis Velencében keres vigasztalást csalódottságára. Alighogy visszatér Bécsbe, híret veszi jó barátja, Kolletschka törvényszéki orvosprofesszor előző este bekövetkezett halálának. Megtudja, hogy barátja néhány nappal azelőtt boncolás közben megsérült. A halálos betegség lefolyásának kórképe feltűnő módon hasonlít a gyermekági lázéra. Meghossa végső következtetést és kimondja, hogy a hallgatók boncolás közben fertőződött ujjai viszik át a végzetes hullarészecskéket a szülönőkre. A bécsi orvostársadalom vegyesen fogadta elméletét: többen egyetértettek vele, de voltak, akik elvetették elméletét. Csak pártfogói unszolására egyezik bele, hogy nyilvánosságra hozza téziseit. A Bécsi Orvosi Társaság ülésén bravúros előadást tart: ennek hatására a Társaság elismeri Semmelweis felfedezésének újtó voltát. Sikere után, pártfogói nagy csalódására nem publikálja előadását, és eltűnik Bécsből. Hazatérve a Rókus Kórház szülészetiének vezetője lesz, és intézkedései nyomán 0,85 százalékra esik vissza a

gyermekágyi lázban elhunytak aránya. Munkássága elismeréseként egyetemi professzorrá nevezik ki. Újra kezdődnek viszont konfliktusai kollégáival, előjön taktikai érzékének hiánya. Végül úgy dönt, hogy kiáll a nyilvánosság elé nézeteivel: a Pesti Orvostudományi Társaságban tartott előadását közli magyar nyelven az Orvosi Hetilap. Ez az első publikáció a 11 évvel korábban tett felfedezéséről. A következő két évben számos kiváló európai szülészől kér véleményezést felfedezéséről, ám csak kevés kedvező válasz érkezik. Depresszióba esik, fokozódik benne a kollégák iránti megvetés. Rohamosan romlik állapota, és felesége, aki hiába próbálkozik otthoni ápolásával, Bécsbe kíséri. A pályaudvaron régi orvos barátja fogadja és cselesen zárt intézetbe viszik. Tizenegy nappal később meghal. Halálának pontos oka máig ismeretlen. Egyes vélemények szerint halálát az ápolók ütlegei okozták, akik heves rohamait próbálták megakadályozni. Más elképzelés szerint egyik utolsó boncolásánál megsérült és maga is Streptococcus okozta szepszisben halt meg. 1865. augusztus 11-én hunyt el.

1879-ben ismerte el a világ, hogy Semmelweisnek igaza volt. A párizsi orvostudományi akadémia ülésén az egyik kiváló szülész gúnyos lekicsinyléssel beszélt a fertőzés magyar elméletéről. Előadását azonban félbe kellett szakítania, ugyanis Pasteur az előadói emelvényhez sietett és lerajzolta a Streptococcusokat. „Ezekről van szó” – mondta – így néznek ki.

Semmelweis munkássága azt mintázza a ma orvosainak, hogy a pontosság és a precizitás rendkívül fontos a munkánkban. A körülmények, az esetleges rossz feltételek ellenére se engedjük a minőségből a gyógyítás érdekében. Hazánk sok híres orvost és több Nobel-díjas tudóst adott a világnak, de Semmelweis neve máig az egyik legismertebb. Jól mutatja ezt egy történet. Amikor kollégánk egy híres amerikai fej-nyaksebész professzort hozott be a repülőtérről klinikánkra, ő azt kérte, hogy álljanak meg Semmelweis munkahelyénél, kiszállt a Rókus kórháznál és főhajtással tisztelgett Semmelweis Ignác emléktáblájánál. Erre legyünk büszkék!